Sammendrag

Ukom

UNDERSØKELSE ETTER DRUKNINGSTRAGEDIEN I TROMSØ

Sammendrag

Publisert 15. juni 2021

ISBN 978-82-8465-016-6

Undersøkelsen viser at det er en risiko for at nyankomne flyktninger med særlige psykososiale belastninger og behov for helsehjelp, ikke fanges opp. Flyktninger er i en særskilt sårbar situasjon. Spesielt er det en risiko for at tjenestetilbudet ikke er tilpasset de kvinner som får opphold i Norge med familiegjenforening.

Rapporten trekker fram flere risikoområder. Disse dreier seg om:

- store krav, forventninger og press som kan gå ut over helsen
- hindre mot å søke hjelp
- manglende fleksibilitet og samhandling i tjenestene

Ukom anbefaler at helse- og omsorgsdepartementet tilrettelegger for at alle kommuner kan overholde sine forpliktelser i helse- og omsorgstjenesteloven og folkehelseloven overfor dem som får opphold i Norge med familiegjenforening.

Store krav kan gå ut over helsen

For noen flyktninger blir kravene i hverdagslivet og introduksjonsprogrammet større enn hva de kan mestre den første tiden etter ankomst. Flyktninger har med seg vanskelige livserfaringer og gjennomgår en ekstrem omstilling med total omveltning på alle livsområder. Helsen kan være god ved ankomst, men kravene og opplevelsene i Norge kan bli en stor belastning. Enkelte får store helseproblemer.

Hindrene mot å søke hjelp er sammensatte og er både knyttet til flyktningens forståelse av og tillit til hjelpeapparatet og tjenestenes evne til å møte flyktningenes behov. Redsel for barneverntjenesten utgjør et eget hinder som går ut over tilliten til andre tjenester.

Familiegjenforente har behov for samme tette oppfølging som andre flyktninger, men mottakssystemet er svakere og mer tilfeldig. Undersøkelsen viser at flyktningenes tilværelse settes under høyt press etter ankomst i Norge. Velferdstilbudet, herunder helsetjenestetilbudet, er lite tilpasset flyktningenes livssituasjon og virkelighet.

Kommunene organiserer tilbudet til nyankomne ulikt. Det er stor variasjon i dimensjoneringen, som også varierer i takt med flyktningestrømmen. I noen kommuner treffer flyktninger bare helsesykepleier ved første helsekontroll. I andre kommuner er helsesykepleiere samlokalisert med voksenopplæringen og er lett tilgjengelige for de nyankomne. Ved ankomst er det norske tjenestetilbudet ukjent, og det er vanskelig å finne ut hva de ulike tjenestene inneholder. Flyktninger kommer ofte til landet med lav tillit til offentlige instanser.

Systemet i dag er lagt opp til at de nyankomne raskest mulig skal benytte seg av de ordinære helsetjenestene. Disse tjenestene har ikke alltid nødvendig kompetanse på migrasjonshelse.

Mangelfull samhandling og fleksibilitet

Det er mange personer involvert i integreringsarbeidet i en kommune, og informasjonsutvekslingen mellom dem kan være utilstrekkelig. For eksempel kan ansatte i voksenopplæringen ha lite samarbeid med helse- og omsorgspersonell. Mangelfull samhandling fører til at ingen har den samlede oversikten over flyktningens utfordringer og behov. Flere av informantene i undersøkelsen foreslår at flyktningene burde ha "én dør inn" i systemet.

Den enkelte flyktning er utsatt for flere risikofaktorer samtidig. Ulike system er organisert i faglinjer der aktørene ofte jobber hver for seg. Mangelfull tverrfaglig og tverretatlig samhandling gjør at de mest utsatte ikke fanges opp og at tjenestene ikke kommer i posisjon til å hjelpe. Språkbarrierene er utfordrende, og tolk er ofte ikke til stede. For å imøtekomme flyktningenes behov, er det avgjørende at tjenestene har en fleksibel rolleforståelse og at ansatte kan hjelpe med problem som strekker seg utover eget ansvarsområde.

Kompetansemiljø om migrasjonshelse er en ressurs som kommunene kunne brukt mer. Frivillige organisasjoner har også kompetanse og engasjement, men blir ikke i tilstrekkelig grad benyttet.

Lovgivningen er ikke tilpasset

Trygghet er vesentlig for kvinnene. Undersøkelsen viser at kvinnene ikke kjenner sine egne rettigheter. Dette svekker rettsikkerheten deres.

Lovgivningen og rettighetene for flyktninger er ikke alltid tilpasset flyktningenes behov. Integreringslovens (3) formål er tidlig integrering, men loven tar i begrenset grad høyde for at flyktninger og familiegjenforente er i en presset livssituasjon. Samtidig som de i løpet av relativt

kort tid skal kvalifisere seg til et permanent opphold i Norge, er betingelsene for et godt liv satt på hard prøve.

Sviktende ivaretakelse etter alvorlige hendelser

Vår undersøkelse viser at det er en risiko for at de som er berørt av en alvorlig hendelse, ikke får tilstrekkelig psykososial oppfølging.

Statens undersøkelseskommisjon
for helse-og omsorgstjenesten

Postboks 225 Skøyen
0213 Oslo
E-post: post@ukom.no
Org nr: 921018924